

ADVIESBRIEF

Kinderopvang: dienstencques bieden geen garantie voor kwaliteitsvolle opvang

Brief aan:

Minister-president van de Vlaamse Regering

Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen

Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel

Adviesbrief 2005-2006/2

1 december 2005

Brussel, 1 december 2005

Geachte,

Betreft: dienstencheques bieden geen garantie voor kwaliteitsvolle opvang

Ook nu dienstencheques voor kinderopvang weer even in de koelkast zitten, kan het Kinderrechtencommissariaat niet nalaten enige bedenkingen mee te geven rond de hele discussie. Het blijft vooral zorgwekkend om te zien hoe in het hele kinderopvangdebat amper plaats gemaakt wordt voor de eerst gebruiker, de kinderen zelf. We kunnen anno 2005 helaas nog te veel overnemen uit ons advies daarover dat reeds van 1999 dateert.

Vlaanderen heeft binnen Europa steeds een voorbeeldrol opgenomen inzake kinderopvang en de kwaliteit ervan, zeker in wat betreft de gesubsidieerde sector. Meer en meer kregen ook de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind een vertaling in de opvangpraktijk in Vlaanderen: op maat van de kinderen zelf, met inbreng van hun behoeften en, met name in de buitenschoolse opvang, kansen tot participatie. Vanuit het toezicht op de voorzieningen wordt daarnaast gelet op de kwaliteit en het respect voor beschermingsrechten van de minderjarige gebruikers van de opvangvoorzieningen.

Het Kinderrechtencommissariaat vreest dat deze koppositie niet veel langer houdbaar zal blijven indien de discussie gekaderd blijft in een context van tewerkstelling, van uitbreiding van vooral de particuliere sector en via het weinig aangewezen instrument van de dienstencheque.

Kinderen opvangen is een veeleisende job waar garanties ingebouwd moeten zijn naar diegenen die de opvang doen. Reeds eerder heeft het Kinderrechtencommissariaat betreurd dat kinderopvang nog te veel als een tewerkstellingsthema gezien wordt, eerder dan het te beschouwen als een basisvoorziening voor kinderen.

Dankzij de opvang kunnen ouders (moeders) blijven werken én kunnen anderen aan de slag in de opvangsector. Bijkomende aandacht hier is tewerkstelling voor met name laaggeschoolde en langdurig werkloze vrouwen. Hoewel dit op zich een

eerbare doelstelling is, doet dit toch vragen rijzen. Om kleuterjuf te zijn worden terecht professionele eisen en opleidingscriteria vastgelegd, om kleinere kinderen op te vangen hoeft men eigenlijk vooraf geen bewijzen daaromtrent te leveren. En dit terwijl het gaat om de opvang van kinderen in een levensbelangrijke (en kwetsbare) fase van hun leven.

Ik haal hierbij enkele elementen aan uit de bijdrage van het Kinderrechtencommissariaat tijdens de hoorzitting omtrent kinderopvang in het Vlaams Parlement anno 1999¹:

“ Kinderrechten vormen één comprehensief geheel, maar zijn tegelijk op te delen in drie grote groepen rechten: provisie-, protectie- en participatierechten... In die zin kunnen we stellen dat in de uitbouw van het kinderopvanglandschap ook deze drie peilers van ‘basisaanbod, bescherming en betrokkenheid’ dienen gerealiseerd te worden.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind legt meer specifiek voor de opvangcontext verschillende verplichtingen op aan de lidstaten:

- *Art.3 schuift het belang van het kind als eerste overweging naar voor bij alle maatregelen betreffende kinderen. De overheid staat hier in voor de zorg en het welzijn van kinderen, rekening houdend met de rechten en plichten van de ouders. Par. 3 is dusdanig relevant voor de kinderopvang dat we het hier volledig opnemen: “ **de staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.** ”*
- *Art.18 bevestigt het principe dat de ouders de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen maar legt aan de lidstaten de verplichting op hen in deze opvoedingstaak te ondersteunen en, meer specifiek, te voorzien in kinderopvang voor kinderen van werkende ouders.*

... en verder nog:

“ Opvoeden is niet langer een uitsluitend het domein van het private gezin, maar het publieke domein dringt daarbij vanzelfsprekend naar binnen. Vanuit dat perspectief dient ook het belang van een kwaliteitsvolle uitbouw van het kinderopvanglandschap bekeken te worden...

Kwaliteit houdt in de eerste plaats in dat men rekening houdt met de behoeften, noden en vragen van de gebruiker. De eerste gebruiker in deze is het kind. Binnen de opvangsector hebben we echter te maken met kinderen die nog niet of onvoldoende voor zichzelf kunnen

¹ Zie ook www.kinderrechten.be, onder documenten advies 1999-2000/7

spreken en opkomen. (Dit is op zich al een legitimering voor de overheidstussenkomst inzake kwaliteitscontrole.)

Kwaliteitsvolle opvang houdt voor kinderen in dat ingespeeld wordt op hun ontwikkelingscapaciteiten en op hun noden aan zorg, veiligheid, vertrouwdheid, contact, spel e.d.m. Zoals art. 3 voorschrijft zijn dit de belangen die moeten primeren.”

Enkele jaren later moeten we vaststellen dat de jonge gebruiker nog steeds niet de hoofdrol speelt in de discussies over kinderopvang, maar dat ook nu nog het tewerkstellings- en organisatieaspect de bovenhand haalt. Overwegingen van pedagogische of sociale aard komen niet of amper aan bod;

Meer bepaald rond de atypische opvang en opvang van zieke kinderen stelden we al in 1999 het volgende:

“ Waar bijvoorbeeld de verdere flexibilisering wordt aangekaart, kunnen we daarbij toch de vraag stellen of dit een meerwaarde betekent voor het kind zelf. De atypische opvang bijvoorbeeld, mag in die zin niet resulteren in de mogelijkheid om kinderen van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat aan de kinderopvang toe te vertrouwen. Ook voor zieke kinderen is het nog maar de vraag of het in hun belang is om juist op die momenten door derden opgevangen te worden. De vereiste van een gezins- en kindvriendelijker tewerkstellingsbeleid mag hier zeker krachtiger gesteld worden.”

Concreet nu, kan aan deze verwachtingen niet voldaan worden wanneer men ervoor kiest het systeem van dienstencheques in te voeren voor kinderopvang. Hemden strijken is één ding, kleine kinderen begeleiden en stimuleren in hun ontwikkeling is een ander paar mouwen.

Ervan uitgaande dat de eerste gebruiker van kinderopvang, in welke vorm dan ook, het (jonge) kind is, herhalen we dan ook ons pleidooi om te blijven investeren in het verhogen van de kwaliteit van de kinderopvang onder meer door het verhogen van de professionaliteit, het verder uitbouwen van een verantwoord sociaal-pedagogisch klimaat en het naadloos verbinden van de verwachtingen van kinderen zelf met het aanbod. Het moge duidelijk zijn dat voor dergelijk kwalitatief en pedagogisch verantwoord aanbod het gebruik van dienstencheques niet aangewezen is.

We sluiten ons ook aan bij wat prof. M. De Bie stelde in de hoorzitting over de dienstencheques (Vlaams Parlement, *Parl. St.*, 2216 (2003-2004)-nr 2, p.13 e.v.).

Daarin toonde ze aan hoe de dienstencheques de toets van kwaliteitseisen als beschikbaarheid, betaalbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid en begrijpbaarheid niet doorstaan en dat we daardoor tegelijk de bal misslaan op het vlak van de sociale functie van de kinderopvang. Ook zij besluit dat de economische functie van de kinderopvang steeds de bovenhand haalt op de sociale en de pedagogische.

Vanuit het Kinderrechtencommissariaat durven we dan ook te hopen dat in de discussie over kinderopvang de belangen van de kinderen zelf als maatstaf gebruikt worden en dat alle beschikbare middelen ingebracht worden om de sociaal-pedagogische functie van de opvang centraal te stellen.

Ankie Vandekerckhove
Kinderrechtencommissaris

Ankie Vandekerckhove
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel
Tel.: 02/552.98.00
Ankie.Vandekerckhove@vlaamsparlement.be